

РЕЦЕНЗІЇ

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Л.В. ЯРМОЛ
«СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)»¹**

Бедь В.В.,
доктор юридичних наук,
доктор богословських наук, професор,
ректор Карпатського університету імені Августина Волошина

У монографії розкривається актуальна для сьогодення тема – теоретико-правовий аспект юридичного забезпечення реалізації свободи вираження поглядів, а також визначення шляхів і засобів удосконалення його в Україні. Ефективна реалізація свободи вираження поглядів – важливий показник рівня забезпечення низки інших прав людини, насамперед свободи віросповідання, права на мирні зібрання, свободи виборчих прав тощо.

Автором задіяно значну кількість наукових праць, міжнародних актів, нормативно-правових актів України та інших держав, а також матеріалів юридичної практики, що загалом справляє позитивне враження.

Структурно монографія складається з вступу, шести розділів, висновків і списку використаних джерел. Матеріал викладений логічно й послідовно.

У першому розділі монографії автор окреслила стан наукового розроблення проблем теоретико-правових аспектів свободи вираження поглядів та юридичного забезпечення її реалізації в Україні, надала комплексну характеристику міжнародно-правових актів всесвітнього й регіонального значення та законодавства України з питань свободи вираження поглядів.

Другий розділ наукової розвідки присвячений природно-правовій інтерпретації свободи вираження поглядів. Заслугує на увагу детальне дослідження автором феномена поглядів із позицій філософії, психології, лінгвістики тощо та їх співвідношення з іншими спорідненими явищами (світоглядом, вірою, думкою, переконаннями, уявленнями). Таке дослідження стало основою для висвітлення й формулювання основних положень про свободу вираження поглядів як природного права людини. Автор слушно зауважує, що можливість людини вільно виражати свої погляди закладена в самій людській природі як її частина. Людську ж природу сотворив і сформував Бог, давши при цьому людині можливість вільно вибирати форму й зміст вираження нею поглядів.

Заслужують на увагу ті положення праці, які визначають співвідношення обов'язкових феноменів свідомості людини – віри та поглядів. Автор розкрила також взаємозв'язок свободи вираження поглядів і свободи віросповідання, які є основою особистісного самовизначення людини. Свобода віросповідання людини найтісніше пов'язана зі свободою вираження її релігійних поглядів.

Варто зазначити вдале висвітлення в монографії наявних підходів до ідеї балансування свободи віросповідання та свободи вираження поглядів.

У сфері комунікації суб'єктів зміст поглядів і форма їх вираження нерозривно пов'язані між собою та мають вагомим значення. Зокрема, у третьому розділі монографії окреслено теоретичні положення щодо форм і способів свободи вираження поглядів людиною. Автором надано комплексну характеристику засобів масової інформації як способу вираження поглядів.

Четвертий розділ містить загальнотеоретичну характеристику світових і європейських міжнародно-правових гарантій забезпечення свободи вираження поглядів. Заслугує на увагу запропонована автором класифікація світових документальних міжнародно-правових гарантій забезпечення свободи вираження поглядів, згідно з якою виділено такі види гарантій: за юридичним значенням, за суб'єктом прийняття, за обсягом закріпленої в них свободи вираження поглядів, за видом суб'єкта вираження поглядів, якого стосуються гарантії, за змістом поглядів, свобода вираження яких гарантується.

У п'ятому розділі представлено теоретико-правовий аналіз свободи вираження поглядів як суб'єктивного юридичного права, закріпленого в законодавстві України. Автором окреслено поняття й елементи юридичного механізму забезпечення свободи вираження поглядів. Заслугують на увагу сформульовані пропозиції щодо вдосконалення правового механізму забезпечення реалізації свободи вираження поглядів в Україні.

Проблеми юридичного забезпечення реалізації свободи вираження поглядів журналістами та дітьми висвітлені в шостому розділі монографії. Автор акцентує увагу на значних порушеннях прав журналістів в Україні. З метою сприяння реалізації й захисту прав журналістів та з огляду на рекомендації міжнародних організацій Л.В. Ярмол сформулювала низку слушних пропозицій до законодавства України.

Грунтовні висновки дослідження створюють у читача цілісне уявлення про проблему.

Ознайомлення із цією монографією дає підстави зробити висновок, що це одне з перших в Україні комплексних теоретико-правових досліджень свободи вираження поглядів як природного та юридичного явища, яке є необхідним складником розвитку загальної теорії прав людини.

¹ Ярмол Л.В. Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення її реалізації в Україні (теоретико-правове дослідження): монографія. Львів: Ліґа-Прес, 2018. 464 с.